



Aleksandar Savić - Schwarz



Norbert Wachtel



Ignac Boroš



Mladen Fröhlich

- 108. PICK Bruno
- 109. PFEIFFER Željko
- 110. PICHLER Ivan
- 111. PICHLER Slavko
- 112. POLLAK Ivan
- 113. RECHNITZER Feliks
- 114. REICH Mirko
- 115. REICH Zvonko
- 116. REICHER Đuro
- 117. REISS Đuro
- 118. ROSENBLAT Hinko
- 119. ROSENZWEIG Ruben
- 120. ROSENHEIM Aleksandar
- 121. ROSENWASSER Boris
- 122. ROSENWASSER Viktor

- 123. ROSNER Kurt
- 124. ROTH Zdenko
- 125. SALZBERGER Ivo
- 126. SALZER Ivan
- 127. SAMAKOVLJIJA Rafael
- 128. SAVIĆ-SCHWARZ Aleksandar
- 129. SCHÖNFELD Gjeno
- 130. SCHÖNFELD Josip
- 131. SCHLENGER Miroslav
- 132. SCHLENGER Petar
- 133. SCHOTTEN Branko
- 134. SCHREIBER Otto
- 135. SCHULTZ Rudolf
- 136. SCHWARZ Aleksandar
- 137. SCHWARZ Božo

- 138. SEMNIC Gideon
- 139. SINGER Nikola
- 140. SORGER Sami
- 141. SPINGARN Veljko
- 142. STEIN Miroslav
- 143. STEINER Bela
- 144. STEINER Zlatko
- 145. STERN Miroslav
- 146. SVEČENSKI Branko
- 147. ŠOMJEN Davor
- 148. TAUSSIG Vlado
- 149. TKALČIĆ Srećko
- 150. TROSTLER Nikola
- 151. WACHTEL Norbert
- 152. WALTER Branko

- 153. WEIL Mladen
- 154. WEINBERGER Zdenko
- 155. WEINBERGER Zvonko
- 156. WEISS Aleksander
- 157. WEISS Branko
- 158. WEISS Dragutin
- 159. WEISS Juraj
- 160. WEISS Mihajlo
- 161. WINTER Jovan
- 162. WILHELM Gerhard
- 163. WOLLNER Ivo
- 164. WÜSLER Vilim
- 165. ZEITLIN Hinko (3)

Svi su 31. svibnja 1941. ukrcani u tri željeznička vagona, s pratnjom od desetorice redarstvenika "kojima se izdaju besplatne željezničke karte za Koprivnicu i natrag" (4), odvedeni u Koprivnicu uz obrazloženje da odlaze na "vršenje dache radne službe" u trajanju od osam tjedana. Prvih desetak dana bili su smješteni u objektima Tvornice kemijskih proizvoda "Danica" (pokraj Koprivnice) koja je prije rata obustavila proizvodnju i gdje je već 15. travnja 1941. osnovan prvi logor ograđen žicom i pod ustaškom stražom. (5)

Po dolasku u logor najprije su bili smješteni u velike zajedničke prostorije s ostalim logorašima, s kojima su i odlazili na rad u obližnje selo Drnje na zatrpavanju rovova i ostalih fortifikacijskih uređenja koje je jugoslavenska vojska izgradila u blizini mađarske granice. Židovska bogoštovna općina u Zagrebu, na prijedlog "Roditeljskog vijeća u krilu općine", uputila je Ustaškom redarstvu - Židovskom odsjeku u Zagrebu - molbu da se ti omladinci presele u Koprivnicu u prostorije tamošnje Uljare, te "izjavilo svoju spremnost da snosi troškove preseljenja, da o svom trošku osnuje i uzdržava kuhinju i da iz svojih sredstava plaća potrebnu stražu". (6) Ispostava Ustaškog redarstvenog povjereništva - Židovski odsjek u Zagrebu - (11. lipnja 1941) obavještava Ustaško redarstvo u Koprivnici "da u vezi sa izdržavanjem logora židovskih omladinaca iz Zagreba odobrava se:

1. preseljenje logora u uljaru
2. uspostava samostalne kuhinje i uzdržavanje o vlastitom trošku
3. otvaranje ureda Židovske bogoštovne općine u Koprivnici
4. izdavanje trajne propusnice za pomenuti logor predstavnicima tamošnje Židovske bogoštovne općine: Reichu Milanu, dru Hirschleru Slavku, Rosenbergu Žakiju, uvijek samo po jednom
5. uvođenje telefona broj 5 za potrebe Židovske bogoštovne općine u Koprivnici; taj telefon treba da stoji pod stalnom kontrolom Ustaškog redarstva u Koprivnici
6. za izdavanje propusnica za Zagreb najviše jedanput u 14 dana jednoj od osoba pomenutih u točki 4.

Sve ove odredbe izdaju se iz hitnih sanitarnih razloga, jer postoji bojazan izbijanja epidemičkih bolesti." (7)

Da je ta bojazan bila opravdana svjedoči i dozvola (od 6. lipnja) koju je Ustaško redarstveno povjereništvo - Židovski odsjek u Zagrebu - izdalo dr. Žigi Hafneru, liječniku iz Zagreba, da može odputovati u Koprivnicu i "vršiti stalnu ičju službu među židovskim omladincima koji se nalaze u Tvornici Danica". (8)

Svi su bili - prema tom nalogu - smješteni u prostorije tvornice ulja u Koprivnici, gdje im je bila organizirana opskrba i omogućena liječnička i druga pomoć. Njima - tri dana kasnije - u iste prostorije ustaše dovode i grupu od 19 židovskih emigranata iz Austrije, Njemačke, Mađarske i Rumunjske (9) za koje je Židovska bogoštovna općina iz Zagreba zatražila da im se kao "prinudno boravište" odredi selo Draganić, gdje je upravo u to vrijeme bio osnovan logor za Židove - izbjeglice, njih 181. (10)

Ustaško povjereništvo za grad i kotar Koprivnicu uputilo je dvadesetak dana kasnije (30. lipnja) Ustaškom redarstvenom povjereništvo - Židovskom odsjeku u Zagrebu - opširno obrazloženje koje navodimo (bez ispravaka) u cijelosti:

"Prije svega se naslov upozorava na poznatu činjenicu, da je samo mjesto Koprivnica tzv. židovski eldorado", pa da u tom gradu, obzirom na broj stanovništva, imade razmjerno najveći broj židova, koji su do sada imali svu privredu i vodeće uloge u svojim rukama.

Židovima imade grad Koprivnica i njegova okolica zahvaliti, da je sva ovdašnja industrija prešla u Srbiju, a radništvo i sirotinja ostali bez kruha. Ovdašnji su židovi ugnjetavali domaće pučanstvo i građane, svojim spekulativnim poslovima mnoge i mnoge natjerali na prosjački štap, pa i još i danas imaju smjelosti prijetiti se Hrvatima najgorjim stvarima!

K svemu tomu, opaža se posljednjih dana sumnjivo kretanje ovdašnjih židova, tajni sastanci i dogovori, koji se tako brižljivo priređuju, da nam uz najpomniju pažnju, nije moguće ući u trag, o čemu se tu radi i s kakvim namjerama. Uz to ovo povjereništvo ne raspolaže niti sa dovoljnim brojem spretnog i povjerljivog osoblja, koje bi bilo u stanju provesti izvide i toj tajni ući u trag.

Uvaživši gornje, odluka naslova, tj. židovskog odsjeka Ispostave Ustaškog redarstva, kojom se odobrava preseljenje logora židov. omladinaca iz Zagreba u ovdašnju uljaru, otvaranje žid. bogoštovne općine (koja uostalom u Koprivnici postoji), izdavanje trajne propusnice za pomenuti logor ovdašnjim židovima (najistaknutijim propagatorima i protivnicima N.D.H. i današnjeg poredka) Reichu Milanu, dr. Slavku Hirschleru i Jakobu Rosenbergu i uvođenje telefona! pa ma i pod redarstvenom paskom, nikako se ne može kod ovog povjereništva primiti s odobravanjem.

Ovo povjereništvo je slobodno izraziti svoje mišljenje, da bi bilo najuputnije sav taj židovski živalj, bez razlike spola i dobi, strpati u ovdašnji koncentracijski logor 'Danica' u jednu posebnu zgradu i staviti pod najstrožu pasku Ustaške straže, (11) gdje bi imali ostati sve dotle dok se ne bi pružila mogućnost da ih se iz Države Hrvatske

uopće odstrani. Mnogi od njih su ogromni dio prigrabljene vrijednosti investirali u Palestini. Gradili su tamo palače i osnovali čitave farme. Tamo dakle i spadaju, a s njima neka obračuna srodna im rasa.

Njemačko časnništvo i pripadnici Njemačke vojske, koji sto u prolazu, što u kraćem ili duljem zadržavanju u Koprivnici, kao i razne tehničke formacije koji se ovdje zadržavaju na različitim radovima, otvoreno izrazuju svoje nezadovoljstvo zbog preblagog postupka prema židovima i slobode koju oni uživaju. Prijete se čak i time, da u koliko Hrvatski Ustaše židovsko pitanje ne riješe u onom smislu kako ga je riješila i riješava Njemačka, uzeti će samo stvar u svoje ruke i s njima likvidirati.

Dakako, posljedice toga bile bi i opet štetne po interese Države Hrvatske, jer u tom slučaju sve ono, što je još od židovske imovine preostalo, ne bi prešlo u ruke Države Hrvatske niti Hrvatskog Naroda. Takovo uvjerenje crpi ovo povjereništvo na temelju svega gore razloženog.

Prema naprijed razloženom, ovo je povjereništvo slobodno konstatirati, da bi se mjerama koje određuje Ispostava ustaškog red. povjereništva, žid. odsjek, svojim spisom, samo pogodovalo židovskoj razornoj propagandi, omogućilo im vezu između njihove omladine i starijih, ako i vezu po čitavoj državi, a ovo povjereništvo prisililo na organizaciju jednog posebnog Ustaško-redarstvenog aparata za nadzor tih ljutih neprijatelja svega onoga što nije židovsko.

Stoga potpisano povjereništvo podastire prednji svoj izvještaj Naslovu s molbom za podrobnije proučenje i odluku." (12)

Na početku lipnja 1941. kaznionica Okružnog suda u Gospiću pretvorena je u koncentracijski logor u koji je masovan priljev zatočenika otpočeo u srpnju i trajao do rasformiranja logora 21. kolovoza 1941. godine. Iz logora u Koprivnici prebačena je u Gospić na početku srpnja i grupa židovskih omladinaca o kojima je ovdje riječ. Iz Gospića su odvedeni u logor na Jadovnom (za seoku na proplanku Velebita u gustoj šumi na visini od oko 1200 metara), ali nismo utvrdili sa stopostotnom sigurnošću da netko od njih nije bio odveden u logore na otoku Pagu i tamo stradao (13). Ti su logori također prestali funkcionirati 19. kolovoza 1941. godine. (14)

Smatramo potrebnim objasniti zbog čega je došlo do rasformiranja logora u Gospiću, Jadovnom i na Pagu. Naime, aspiracije Mussolinije Italije sadržane su još u predratnim planovima u kojima je Lika bila samo jedna od zona talijanskoga prodiranja na Balkan. Od okupacije, pa sve do sredine 1943. godine, Lika za Italiju znači zaleđe i zaštitni pojas za sigurnost primorske anektirane zone (i kopnenu vezu s

istom takvom zonom u Sloveniji). Ličko je područje ulazilo u tzv. Drugu talijansku okupacijsku zonu u kojoj su Talijani držali, osobito u Gospiću i Otočcu, jake vojne snage, ali su često premještali trupe. Godine 1941. Talijani su bili prisiljeni tri puta mijenjati svoj okupacijski status. Od okupacije do Rimskih ugovora (10. travnja - 18. svibnja) na prostoru Like Talijani su obnašali vojnu i civilnu vlast, ali pod njihovim pokroviteljstvom i vojnom zaštitom postupno se organizira civilna uprava i vojne formacije NDH. Međutim, nakon Rimskih ugovora oni su demilitarizirali taj prostor u kojem je sva civilna vlast prešla u potpunosti organima NDH. Oružani ustanak do kojeg dolazi u ljeto 1941. izazvao je znatnu zabrinutost Talijana i za razliku od otpora na anektiranom području (Dalmacija, dio Hrv. primorja i Gorskog kotara) ustanak u Lici taktički je šire promatran. Polazilo se od uvjerenja da je genocidna politika ustaškog režima protiv srpskog stanovništva isključiv razlog izbijanja ustanka. Kako ustaške i domobranske jedinice nisu uspjele u kratkom vremenu ugušiti ustanak, to se Talijanima ideja o ponovnoj reokupaciji tzv. Druge zone nametnula kao najdjelotvornije rješenje. Na osnovi sporazuma s vladom NDH (28. kolovoza 1941) Talijani su vojno zaposjeli Liku; vojne snage NDH potpale su pod talijansko zapovjedništvo i nisu se mogle povećavati, nego samo smanjivati; pripadnici ustaških organizacija morali su predati osobno oružje, dok je oružništvo trebalo obavljati redovitu službu zajedno s talijanskim karabinjerima. Bio je to razlog zbog čega su spomenuti logori ukinuti, a zatočenički masovno likvidirani. Od oko 2500 Židova koliko ih je bilo u njima preživjelo je samo oko 1500, koji su tada odvedeni u logore Jastrebarsko i Krušćicu, a zatim u Jasenovac (muški) i Loborgrad (žene), gdje je najveći dio stradao. (15)

Izuzev desetorice - iz spomenute grupe židovskih omladinaca - ostali su stradali u masovnoj likvidaciji zatočenika u Jadovnom neposredno prije konačnog rasformiranja logora. (Ta desetorica nekoliko dana prije likvidacije logora odvedena su u Gospić "da čiste ulice" i na taj su se način spasili od smrti u masovnom pokolju. (16)

Roditelji su, ne znajući za tragičnu sudbinu sinova, upućivali molbe individualno ili skupno Ministarstvu unutrašnjih poslova da im se "djeca oslobode". Tako je npr. 20. rujna 1941. ukupno 41 roditelj (potpisani vlastoručno) uputio izravno ministru sljedeću molbu:

"Dne 31. svibnja o.g. odpremljeno je 165 židovskih omladinaca, glasom priloženog popisa, na djačku radnu službu u logor 'Danica', Koprivnica. Sva su djeca otišla sa velikim ve-